

Laïcitat en xifres

Anàlisi 2023

PRESENTACIÓ

Laïcitat en xifres és una radiografia de les tendències sobre religiositat i secularització a Espanya. En aquesta edició 2023, donem continuïtat a la recopilació i anàlisi de dades publicades sobre adscripcions de consciència i pràctiques religioses, així com les seves corresponents manifestacions en els àmbits educatiu, tributari i social.

Disposar de dades per comprovar l'evolució de la nostra societat en les seves creences, permet interpretar i analitzar la realitat de la situació de la laïcitat, un principi democràtic bàsic per garantir la llibertat de consciència i la igualtat de tracte de totes les opcions de consciència.

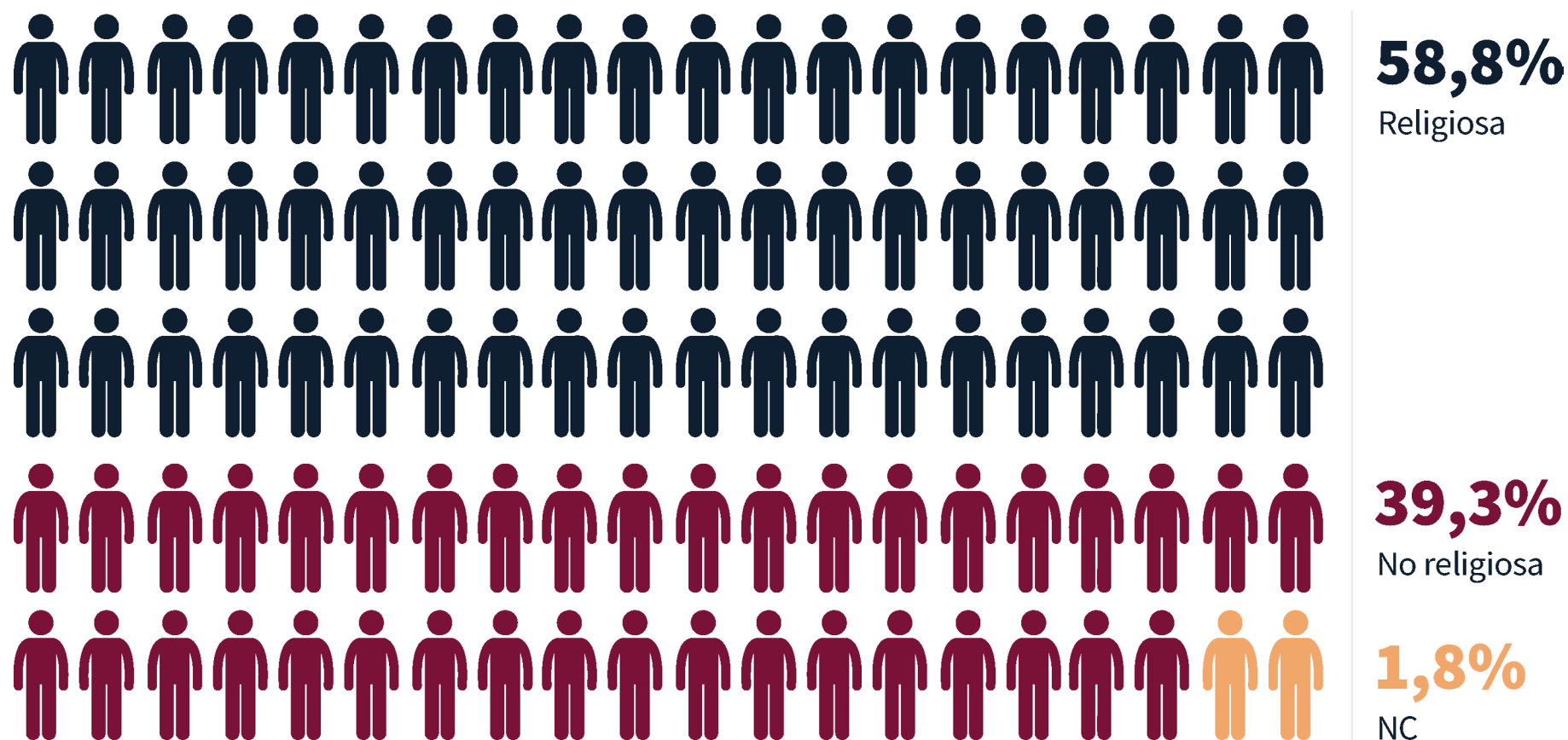
Adscripció a opcions de consciència

**El nombre de persones no
creients a Espanya marca
un nou rècord**

El percentatge de persones que declaren tenir adscripcions de consciència no religiosa **s'incrementa fins al 39,3%.** Es tracta de la xifra més alta de la sèrie històrica.

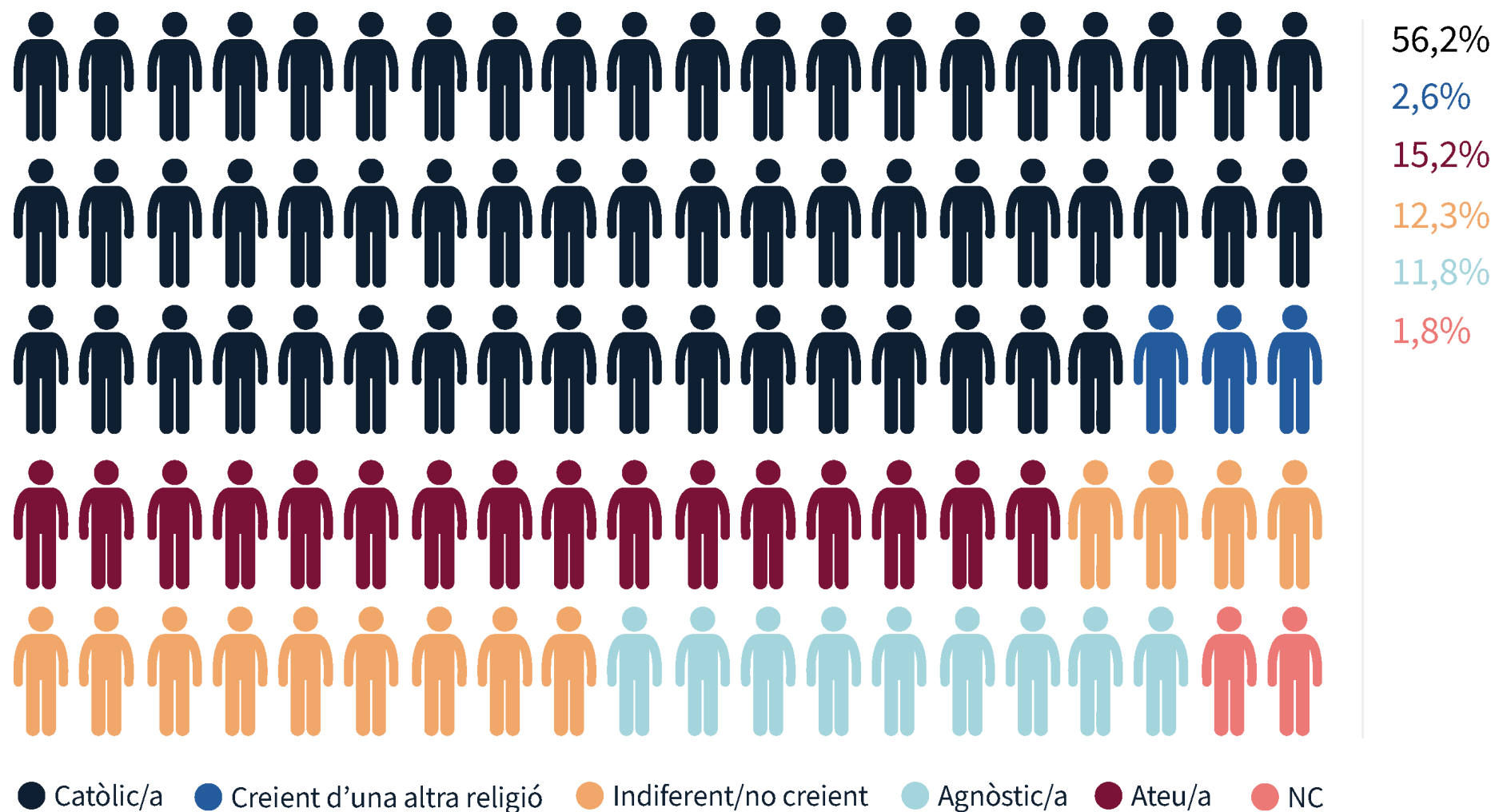
Entre les opcions no religioses, els majors increments es registren en les persones indiferents/no creients, seguides de les atees i les agnòstiques.

Adscripció a opcions de consciència. Categories agrupades, 2022 (%)

Font: elaboració pròpia a partir dels baròmetres de gener a desembre de 2022 del CIS (mitjana)

Adscripció a opcions de consciència, 2022 (%)

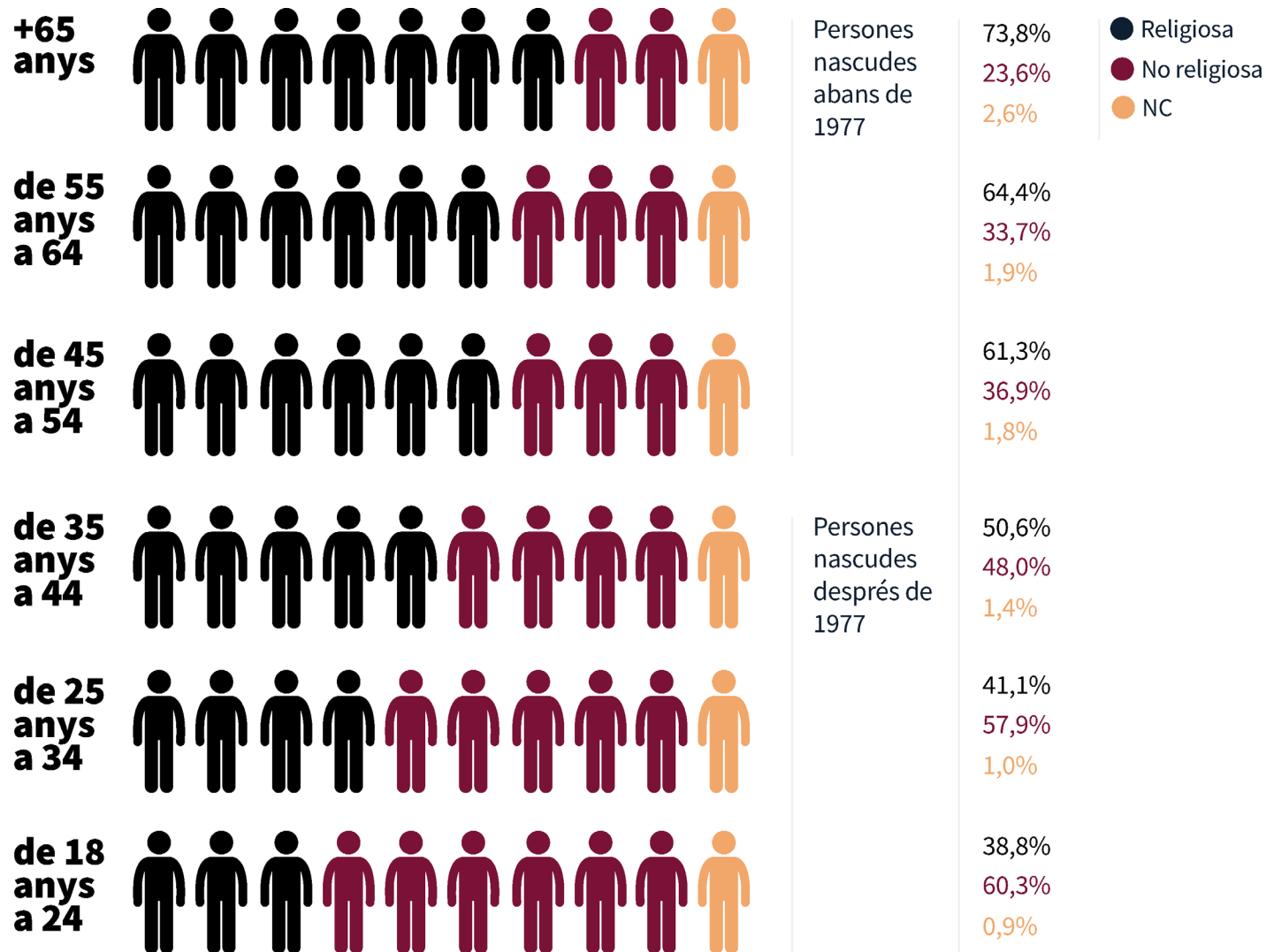

Font: elaboració pròpia a partir dels baròmetres de gener a desembre de 2022 del CIS (mitjana)

Les generacions més joves són les menys religioses

El **60,3% de les persones entre 18 i 24 anys es declara no religiosa** (atea, agnòstica o indiferent). Aquesta posició també la manifesten més de la meitat de les persones entre 25 i 34 anys en un 57,9%. En les franges de població de més edat, la proporció de persones religioses encara és majoria, però el relleu generacional pot provocar que en els propers anys hi hagi canvis substancials.

Adscripció a opcions
de consciència, segons
grup d'edat, 2022 (%)

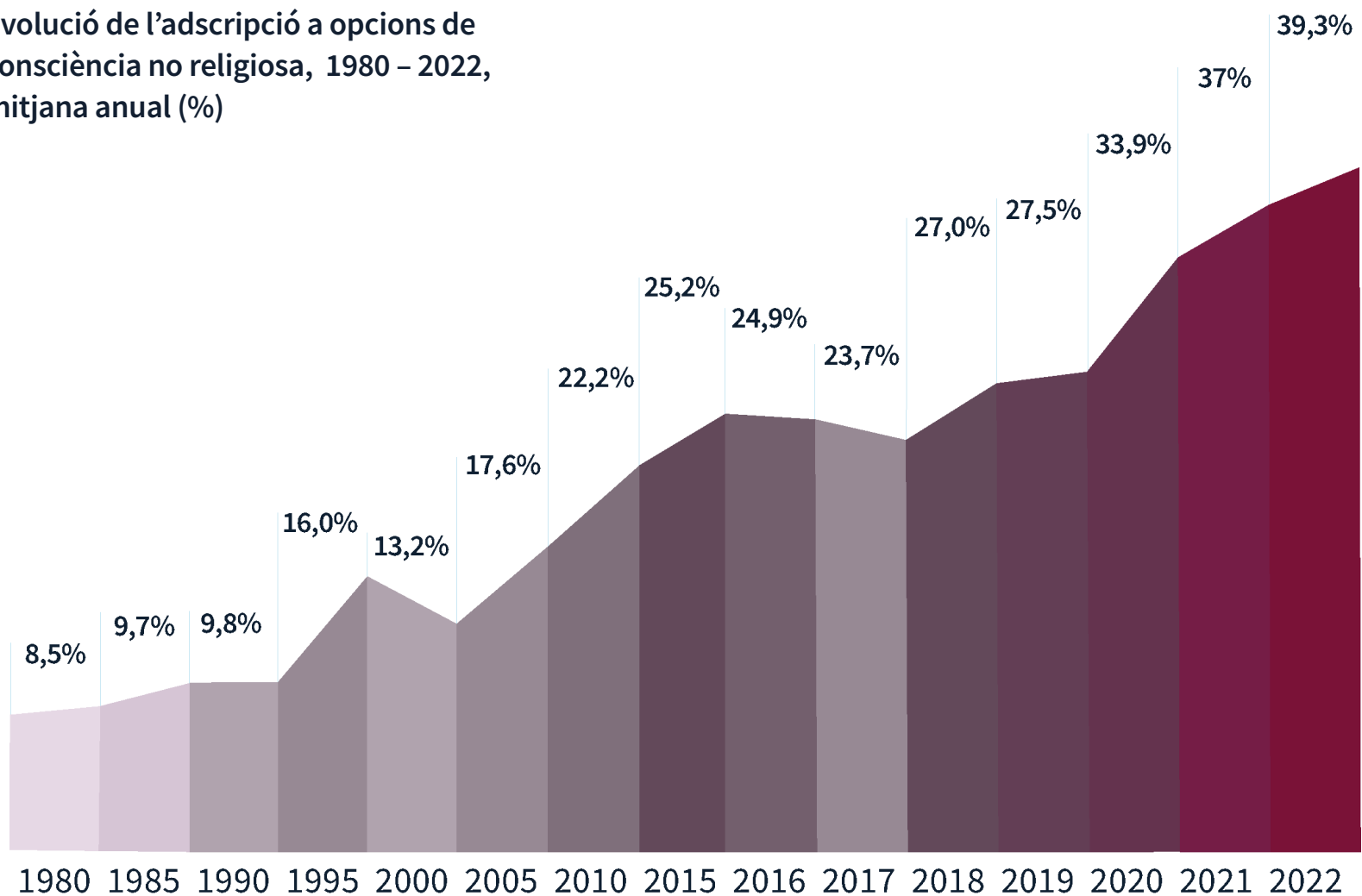

Font: elaboració pròpia a partir dels baròmetres de gener a desembre de 2022 del CIS (mitjana)

**Fa 40 anys, només una de
cada deu persones era no
creient**

L'any 1980, **només el 8,5% de la població es declarava adscrita a opcions de consciència no religioses.** Des d'aleshores, la proporció de persones no creients s'ha incrementat fins al 39,3%. Cal destacar, a més, que a partir de 2019 s'ha accelerat el creixement de les persones no religioses, amb un increment de gairebé 12 punts percentuals en els darrers quatre anys.

Evolució de l'adscripció a opcions de consciència no religiosa, 1980 – 2022, mitjana anual (%)

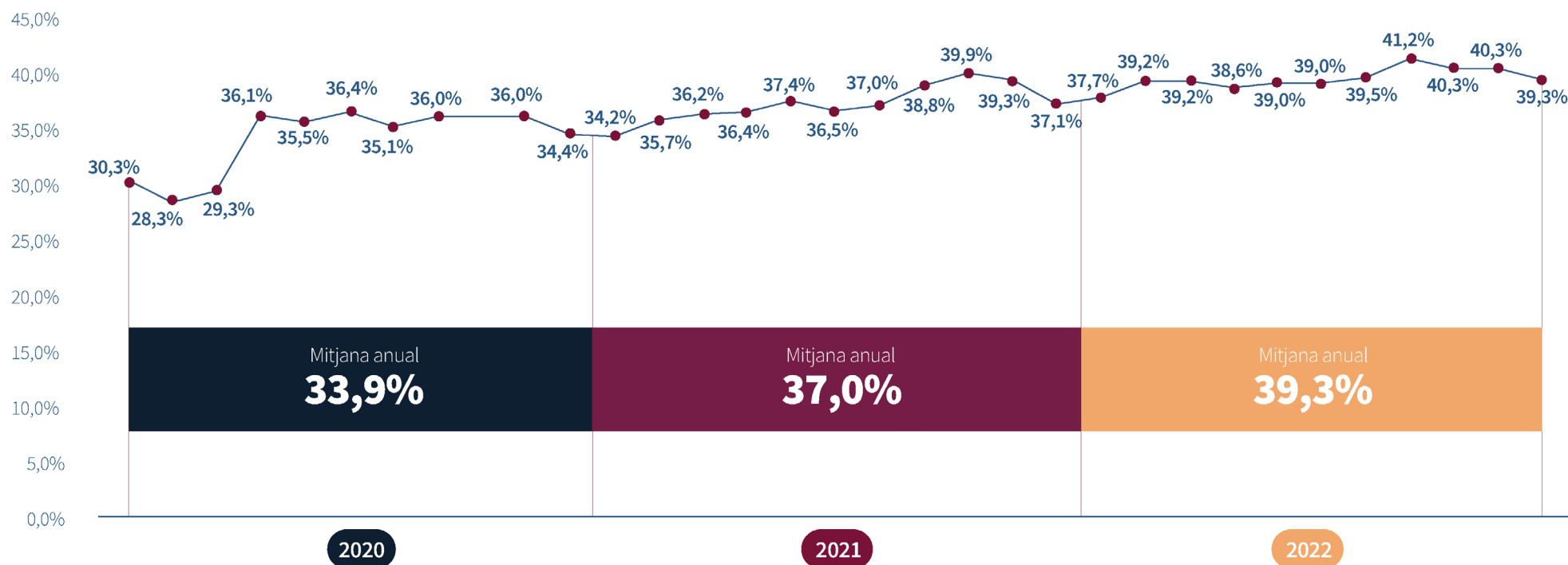

Font: elaboració pròpia a partir dels baròmetres d'opinió del CIS

La pandèmia va accelerar el procés de secularització

A partir de març 2020, les **opcions de consciència no religiosa han augmentat considerablement** a partir del confinament per la covid. Una vegada superada la crisi sanitària, la tendència ha continuat el seu creixement d'una forma més gradual.

Evolució mensual de l'adscripció a opcions de consciència no religiosa, 2020-2022 (%)

Font: elaboració pròpia a partir dels baròmetres d'opinió de 2020, 2021 i 2022 del CIS

Religiositat

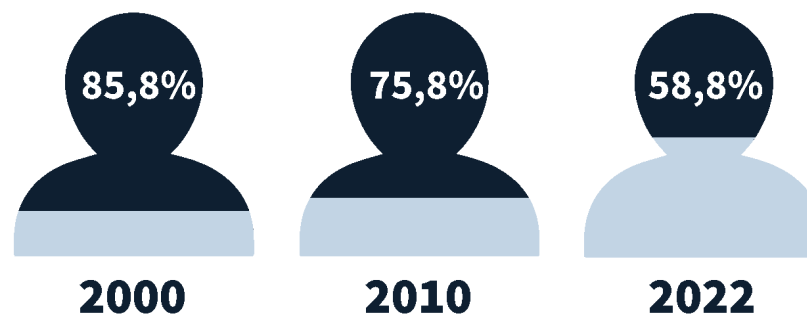
La religiositat de la població és un indicador de la importància de la religió en la vida de les persones creients. Aquesta ens aporta informació sobre la pràctica de les religions a la nostra societat i és manifestada a través de les persones en l'assistència a cerimònies religioses entre les que s'exclouen les de caràcter social (bodes, funerals, etc.).

**La pràctica religiosa es
redueix intensament**

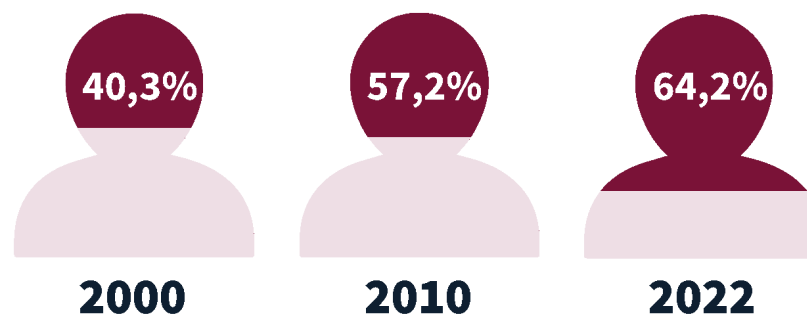
A inicis de segle, l'any 2000, gairebé el 60% de la població religiosa es considerava practicant i les persones no practicants eren minoria amb un 40,3%. Dues dècades després, **només el 31,3% de la població amb opcions de consciència religioses afirma ser practicant**, que representen el 18,7% de la població total. És la xifra més baixa des que es registren dades. La gran majoria de creients, un 64,2%, es declara no practicant (només 1 de cada 3 persones creients es declara practicant).

**Evolució de les persones no practicants sobre el total de la població adscrita
a opcions de consciència religiosa, 2000-2022 (%)**

Persones adscrites a opcions
de consciència religiosa
(total població)

Persones no practicants sobre
el total de la població religiosa
(total religioses)

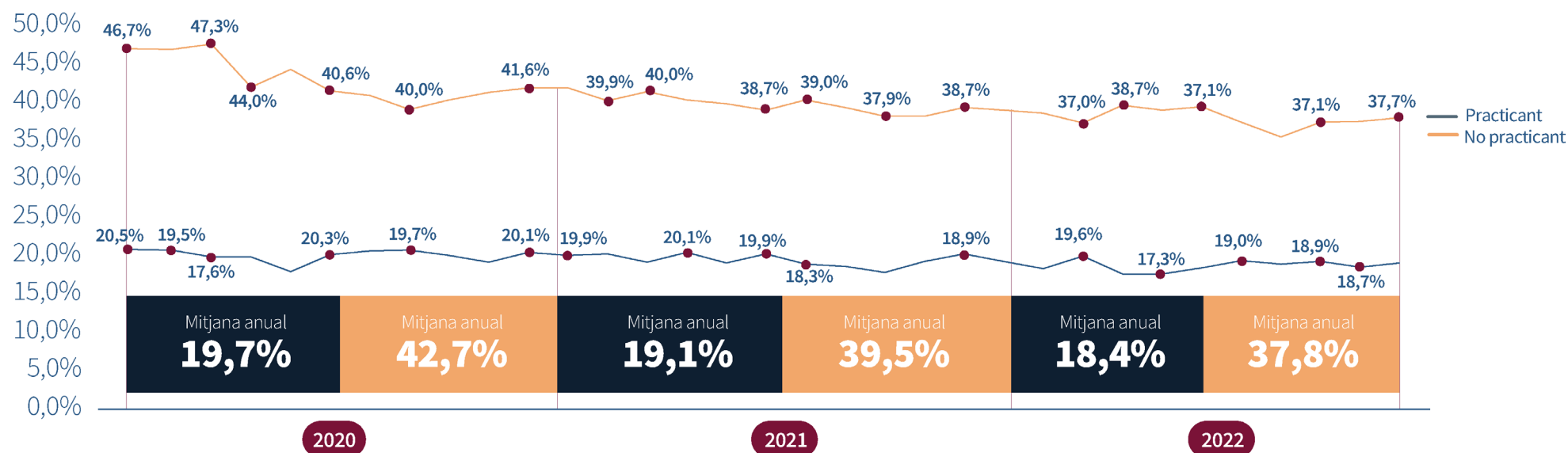

Font: elaboració pròpia a partir dels baròmetres d'opinió del CIS

La covid impacta més en les persones no practicants

Si bé l'evolució que ens han presentat les dades ha estat de descens entre les opcions de consciència religiosa, observem que aquesta reducció ha estat més intensa entre les persones creients no practicants. Actualment, **la proporció de persones practicants s'ha reduït fins a representar aproximadament un 19%** del conjunt de la població. Per altra banda, la proporció de persones creients no practicants també ha disminuït en aquest període, passant del 47,3% abans de l'inici de la pandèmia, al 37,7% el desembre del 2022.

Evolució de les persones adscrites a opcions de consciència religiosa practicants i no practicants sobre el total de la població, 2020-2022 (%)

Font: elaboració pròpia a partir dels baròmetres d'opinió de 2020, 2021 i 2022 del CIS

Finançament

El finançament de les confessions religioses és una de les principals manifestacions de les creences d'una persona.

A l'Estat espanyol, les dades públiques disponibles són les aportacions dels contribuents a través de l'assignació tributària de l'Impost de Rendes i Persones Físiques (IRPF).

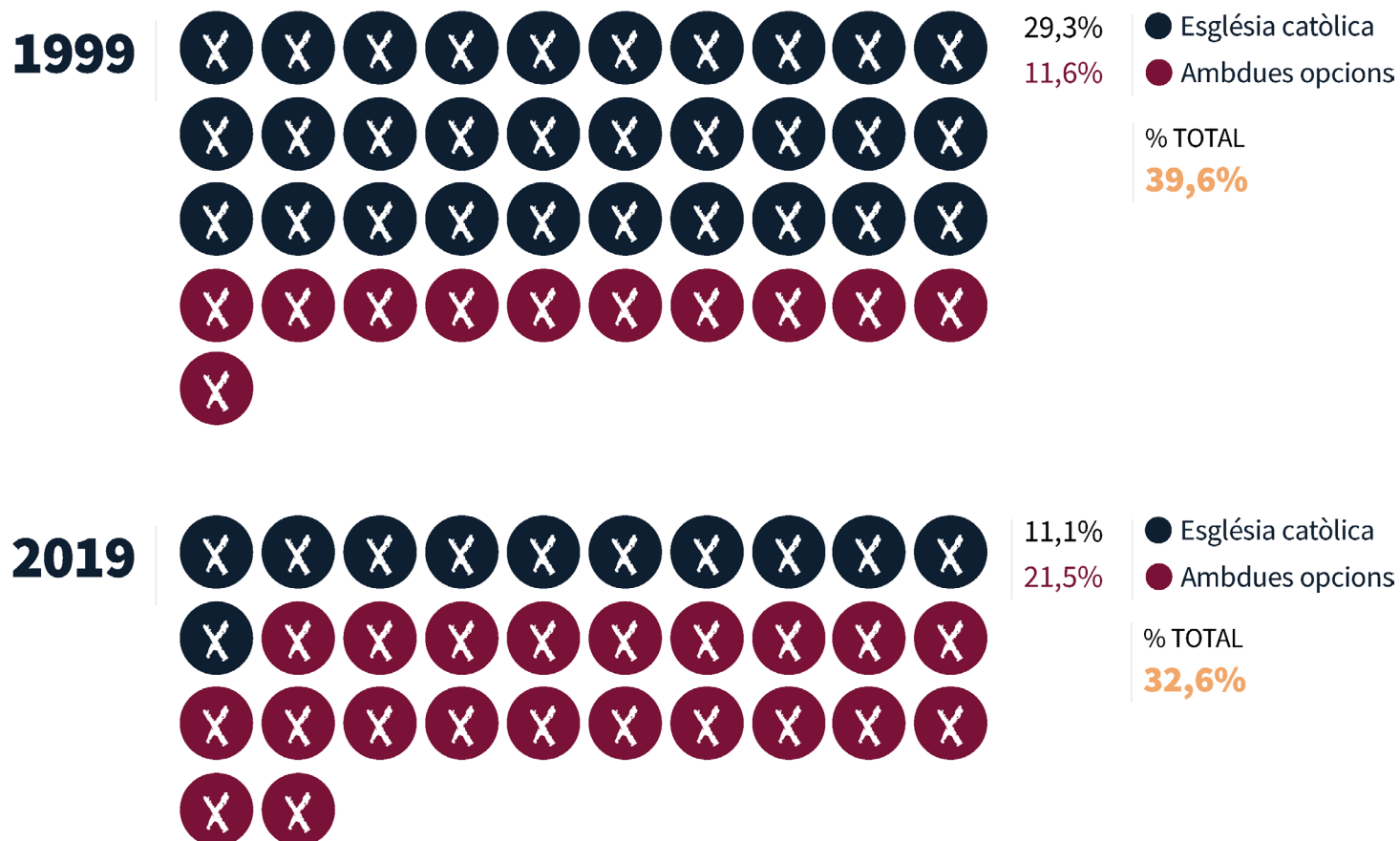
L'Església catòlica és l'única entitat privada a la qual s'assignen diners d'aquest impost de forma directa. Es tracta d'un 0,7% de la declaració de la renda de cada assignació que es deixen d'ingressar a la caixa comuna, amb una afectació a tota la ciutadania per la disminució que suposa als pressupostos generals.

El sosteniment econòmic d'aquesta única confessió religiosa es basa en els acords concordataris d'Espanya amb la Santa Seu. Aquest tractat internacional signat el 1979 va ser una actualització del Concordat que mantenia el règim franquista amb l'Església.

**Només 1 de cada 10 contri-
buents marca únicament la
X de l'Església**

Des de l'any 2015, s'intensifica la tendència a la baixa de les persones que marquen la casella de l'Església catòlica (sigui com a única opció o conjuntament amb altres fins), un fet que s'explica per la **reducció de la proporció de contribuents que marquen únicament la casella de l'Església catòlica, que ha passat del 14,2% a l'11,1%** en aquest període, així com per l'estancament de les persones que marquen ambdues opcions (Església i altres fins), que es manté al voltant del 21,5%.

Contribuents que marquen la casella de l'Església catòlica o ambdues opcions. IRPF de 1999-2019

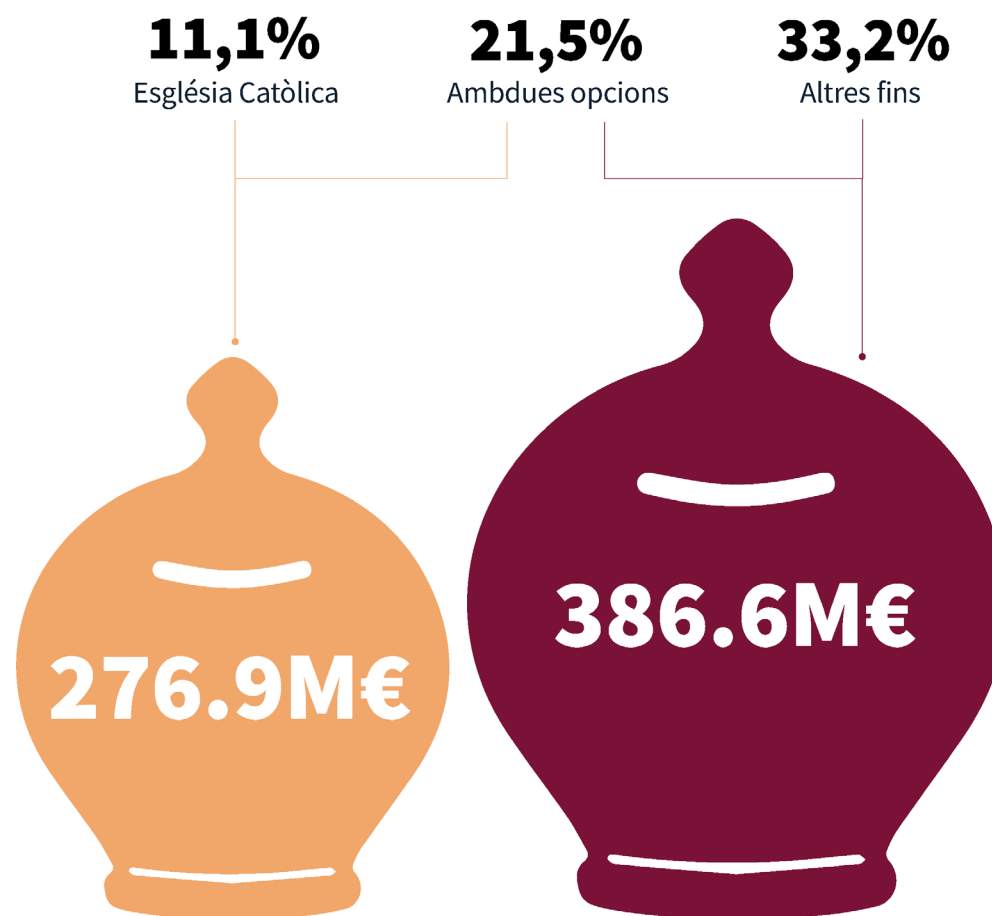

Font: elaboració pròpia a partir de la memòria de l'Administració Tributària (diversos anys). A partir de l'any 1999 es pot col·laborar amb les dues opcions (Església catòlica i altres fins d'interès social).

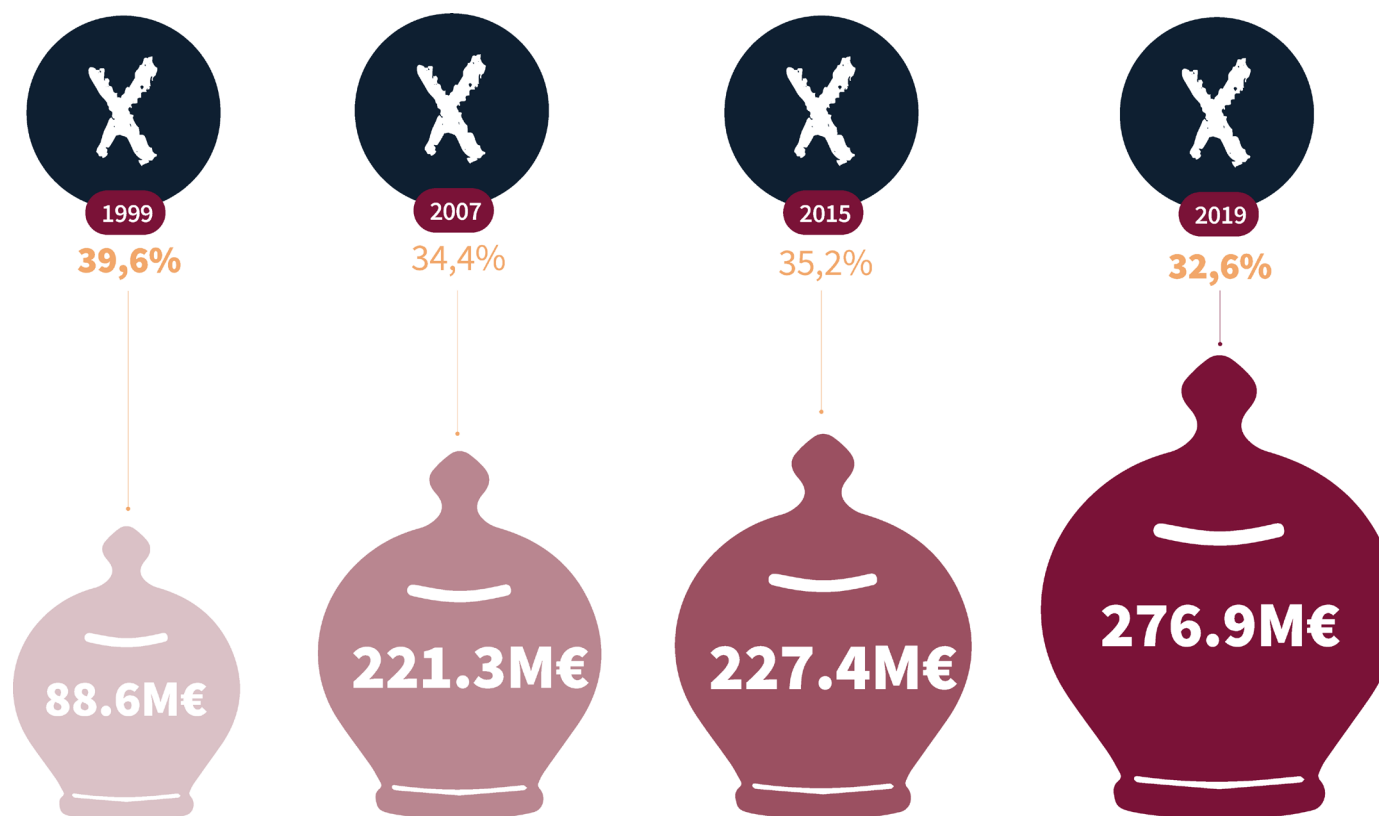
**276,9M€. Rècord d'import
que van rebre via IRPF les
institucions eclesiàstiques**

Es tracta d'una assignació que no ha parat de créixer en els últims cinc anys, malgrat la reducció en el nombre de contribuents. És a dir, **les persones que marquen la X de l'Església catòlica són menys però amb rendes més altes.** A partir de l'any 2015 es pot observar una acceleració d'aquesta tendència, donat que el nombre de contribuents que marquen la casella de l'Església catòlica o la de l'Església i altres fins, decau del 35,2% (2015) al 32,7% (2019), mentre que l'atribució econòmica s'incrementa un 21,8% en aquest període.

Assignació tributària a l'Església catòlica i altres fins d'interès, IRPF 2019

Evolució de l'assignació tributària a l'Església catòlica. IRPF de 1999 -2019 (% de contribuents a casella Església + Ambdues opcions / milions €)

Font: elaboració pròpia a partir de la memòria de l'Administració Tributària (diversos anys). A partir de l'any 1999 es pot col·laborar amb les dues opcions (Església catòlica i altres fins d'interès social). Les dades del 2007 no són comparables amb les d'exercicis anteriors a causa de la reforma de l'impost que va entrar en vigor aquell any, i del canvi del percentatge de la quota íntegra destinada al sosteniment de l'Església catòlica.

Educació

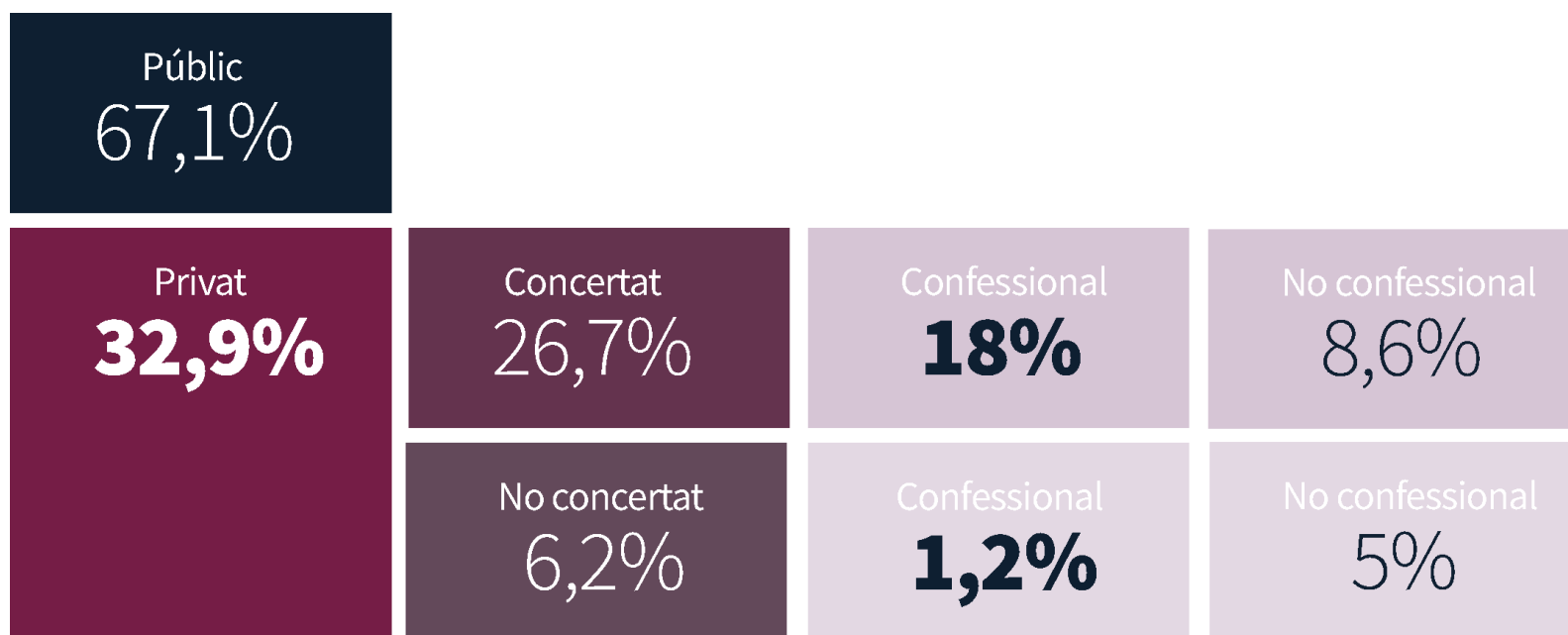
L'educació és un dels pilars on la religió hi és més present. Primer, en l'escolarització d'infants en l'elecció de centres educatius públics o d'ideari religiós concertats i privats. En segon terme, en la tria de l'assignatura de religió o d'activitats alternatives, una altra expressió de les adscripcions de consciència de la població. A Espanya, s'imparteix aquesta assignatura des de primària fins a batxillerat. I per últim, en la presència educativa de professorat de l'assignatura de religió escollit per les autoritats de cada confessió.

**Els centres privats con-
certats confessionals doblen
en alumnat als centres con-
certats no confessionals**

En el curs 2020-2021 el 67,1% de l'alumnat es troba matriculat a centres públics i un 32,9% a centres privats. Si atenem a la dependència, un 26,7% de l'alumnat total està inscrit en centres concertats i un 6,2% en centres privats no concertats. Segons la titularitat, **un 19,2% de l'alumnat està escolaritzat a centres confessionals i el 13,6% a centres no confessionals.**

Si analitzem la dependència i titularitat conjuntament, en els centres concertats, un 18% de l'alumnat està matriculat en centres religiosos i un 8,6% en centres no religiosos.

Alumnat segons la dependència i titularitat del centre, curs 2020-2021.

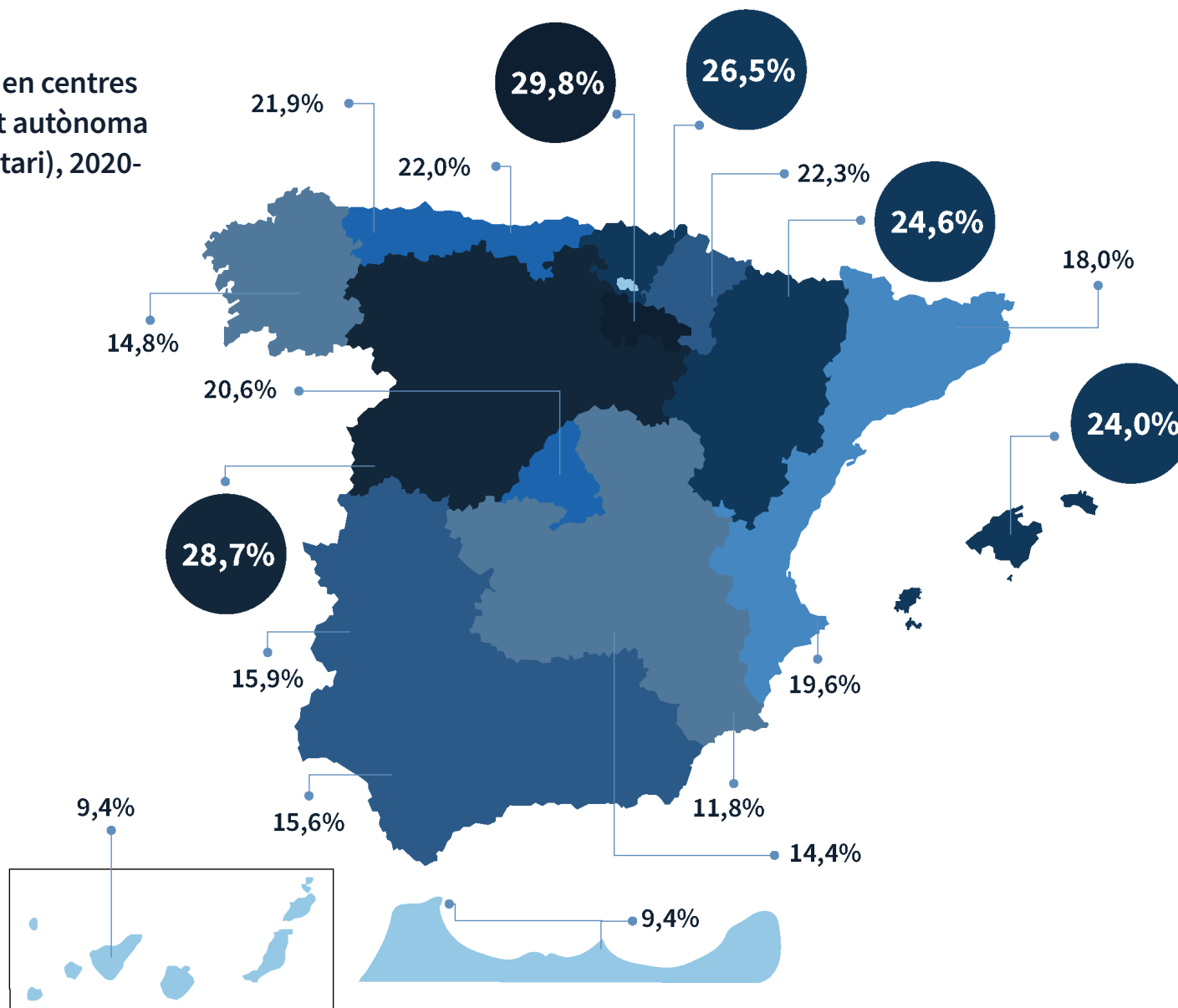
Font: Enquesta de finançament i despeses de l'ensenyament privat de l'INE, curs 2020-2021. Estadístiques dels ensenyaments no universitaris del Ministeri d'Educació, Cultura i Esports.

**El 19,2% de l'alumnat
està matriculat en centres
catòlics**

El nombre d'alumnat matriculat en centres catòlics al curs 2020-2021 és de 1.525.215 alumnes a l'Estat espanyol.

Les comunitats autònomes amb un percentatge major d'alumnat matriculat en aquests centres són La Rioja, Castella i Lleó i el País Basc. Les regions amb menor proporció d'alumnes en aquesta tipologia de centres són les Canàries, Ceuta i Melilla i Múrcia.

Alumnat total i matriculat en centres catòlics, segons comunitat autònoma (ensenyament no universitari), 2020-2021 (%)

**Els centres educatius
catòlics són pràcticament
tots concertats**

A Espanya hi ha 2.558 centres educatius catòlics, dels quals el 94,6% són centres concertats. Respecte al total de centres educatius del conjunt de l'Estat espanyol, els centres catòlics representen el 9%.

Per territoris, les comunitats autònomes amb una presència més gran de centres catòlics són Cantàbria, La Rioja i les Illes Balears. Les regions amb menor proporció són Canàries, Extremadura i Múrcia.

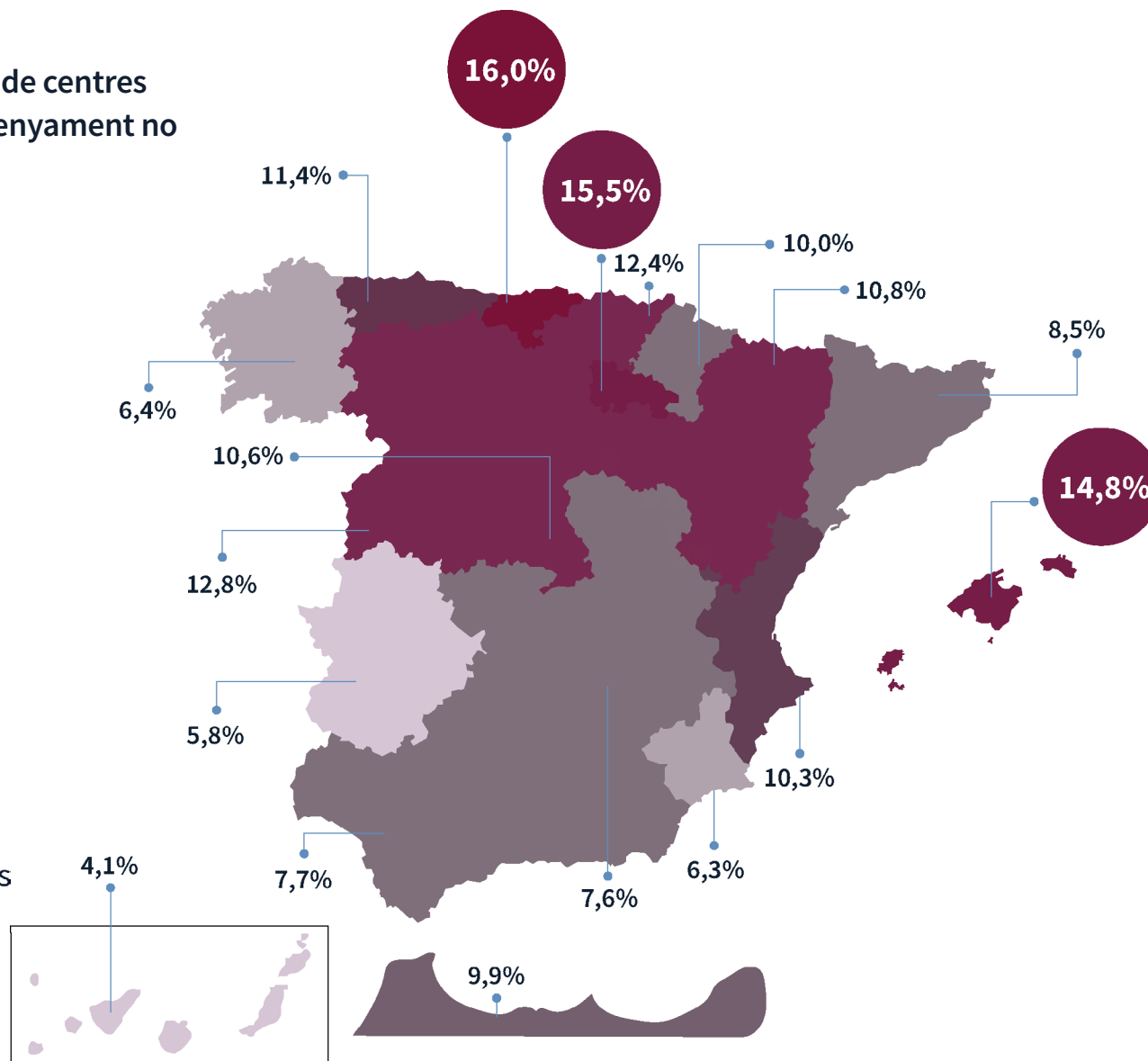
Centres catòlics concertats en relació al total de centres educatius segons comunitat autònoma, (ensenyament no universitari), 2020-2021 (%)

2.558 Centres educatius catòlics

94,6% Centres educatius catòlics concertats

9% Centres catòlics respecte el total de centres educatius

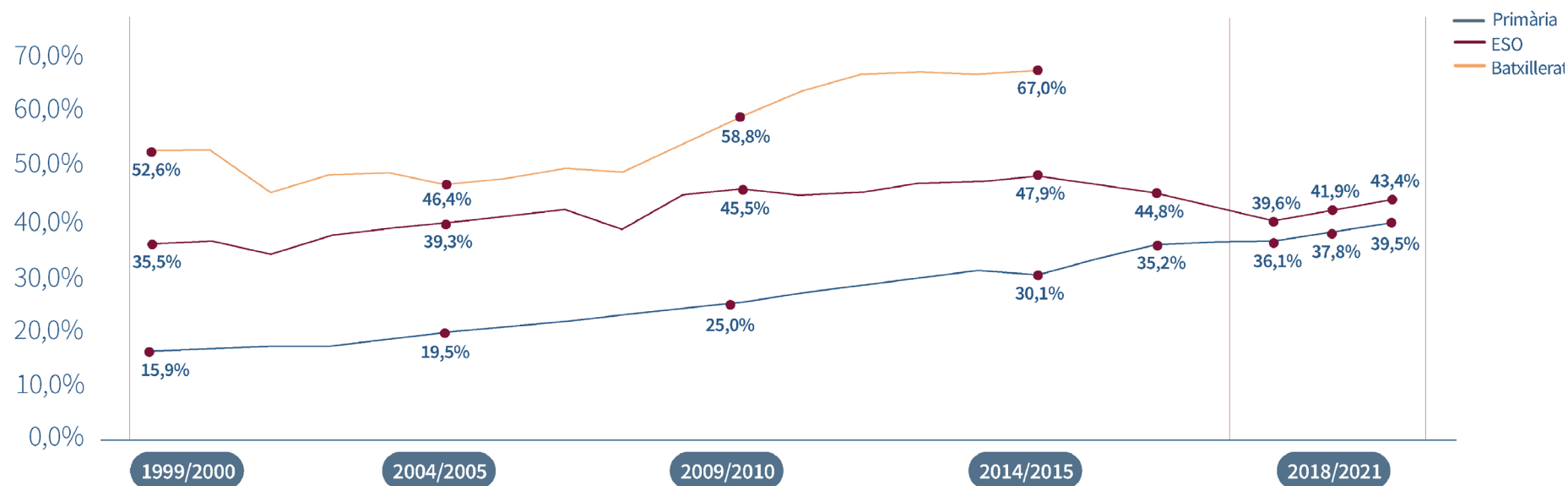

**4 de cada 10 alumnes
de primària i ESO fan
activitats alternatives a
la religió**

L'alumnat que cursa activitats alternatives a l'assignatura de religió s'eleva fins al 39,5% en el cas de primària i en el 43,4% a l'ESO.

En les darreres dues dècades, la tendència mostra una equiparació entre l'alumnat de primària i d'ESO. En el curs 1999-2000, només el 15,9% de primària feia activitats alternatives, mentre que a l'ESO era d'un 35,5%. L'alumnat de batxillerat que no cursava religió era del 67% en el curs 2014-2015, últim any en el qual es van recopilar aquestes dades.

Evolució de l'alumnat que va cursar activitats alternatives, segons el nivell educatiu, 1999-2000 / 2020-2021

Font: elaboració pròpia a partir de “las cifras de educación en España. Estadísticas e indicadores. La enseñanza de la religión” del Ministeri d'Educació i Formació Professional (diversos anys)

La religió és minoritària en els centres públics

La tipologia del centre determina en gran mesura que l'alumnat cursi l'assignatura de religió o activitats alternatives. **Més de la meitat de l'alumnat de primària i ESO dels centres públics fa activitats alternatives**, en els centres privats no concertats és només un terç, mentre que en els centres privats concertats només 1 de cada 10 alumnes.

Alumnat que va cursar activitats alternatives, segons la tipologia de centre, curs 2020-2021 (%)

Centres Públics

50,3% Primària

55,9% ESO

Centres Privats Concertats

14,4% Primària

15,7% ESO

Centres Privats No Concertats

35,6% Primària

41,7% ESO

Font: elaboració pròpia a partir de “las cifras de educación en España (edición 2022). La enseñanza de la religión” del Ministeri d'Educació i Formació Professional

Llevant i nord d'Espanya, amb menys alumnat cursant religió

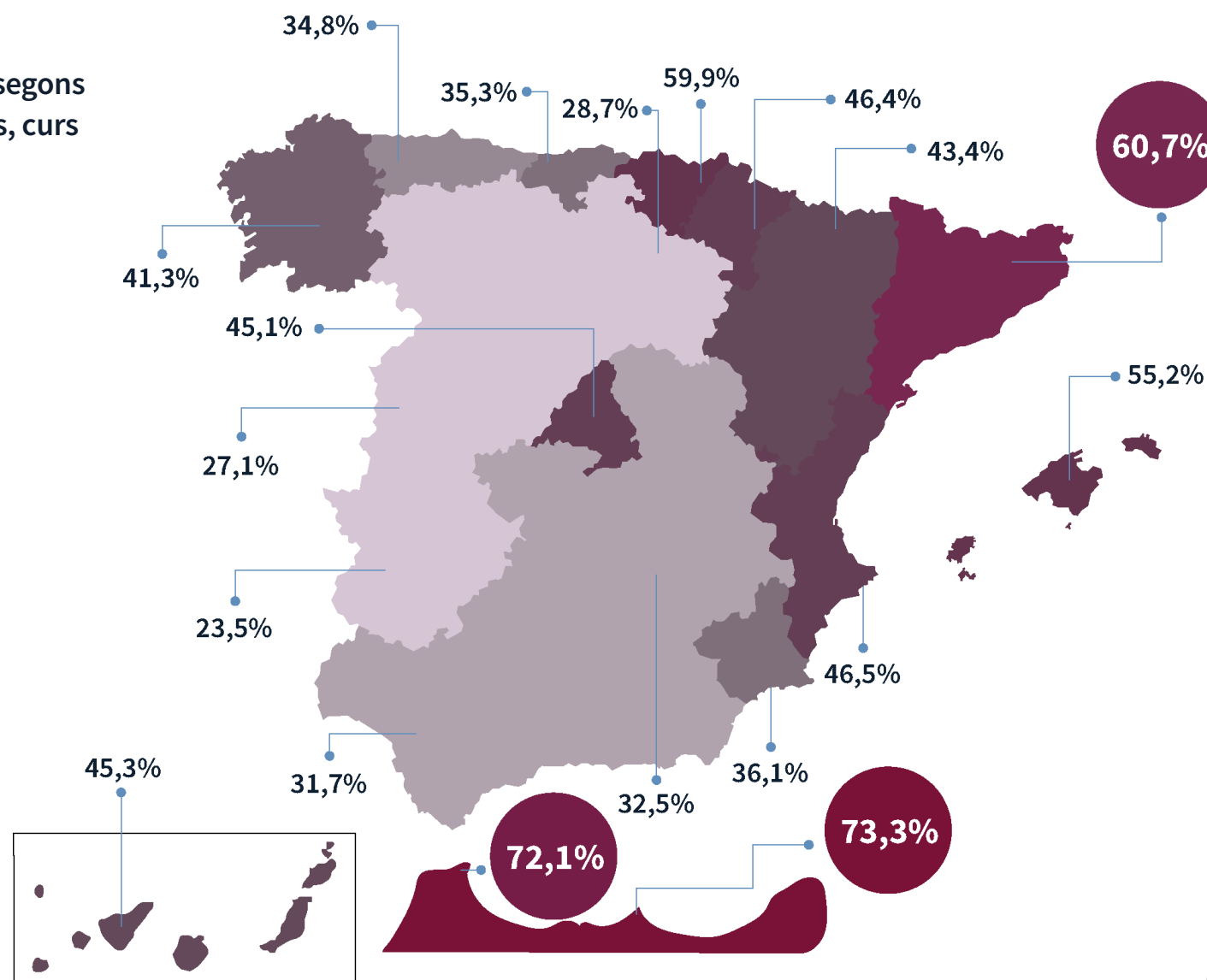
País Basc, Catalunya i les Illes Balears són les comunitats autònomes on més alumnat cursa activitats alternatives. A primària i ESO, 6 de cada 10 alumnes catalans i bascos no fan religió. En el cas de les Illes Balears seria aproximadament la meitat de l'alumnat.

D'altra banda, les regions del sud i de l'interior d'Espanya és on hi ha més presència de l'assignatura de religió a les aules. La proporció d'alumnes de primària que fan activitats alternatives és del 14,7% a Ceuta, del 16,4% a Extremadura i del 23,3% a Andalusia. Pel que fa a l'ESO, destaquen Extremadura (23,5%), Castella i Lleó (27,1%) i La Rioja (28,7%).

Map of Spain showing the percentage of the population aged 65 and over by region. The map uses a color scale from light blue (lowest percentage) to dark blue/black (highest percentage). Callouts indicate the percentage for each region. The Balearic Islands and Madrid are highlighted with large dark blue circles.

Region	Percentage (%)
Asturias	35,5%
Galicia	39,3%
Castilla y León	32,0%
Castilla-La Mancha	26,1%
Extremadura	16,4%
Andalusia	23,3%
Valencia	31,2%
Murcia	26,1%
Region of Valencia	44,1%
Catalonia	46,8%
Basque Country	29,7%
Navarre	32,0%
Aragon	39,5%
Madrid	62,3%
Balearic Islands	61,4%
Canary Islands	49,0%
Canary Islands (Inland)	14,7%
Canary Islands (Coastal)	23,8%
Canary Islands (Other)	33,6%

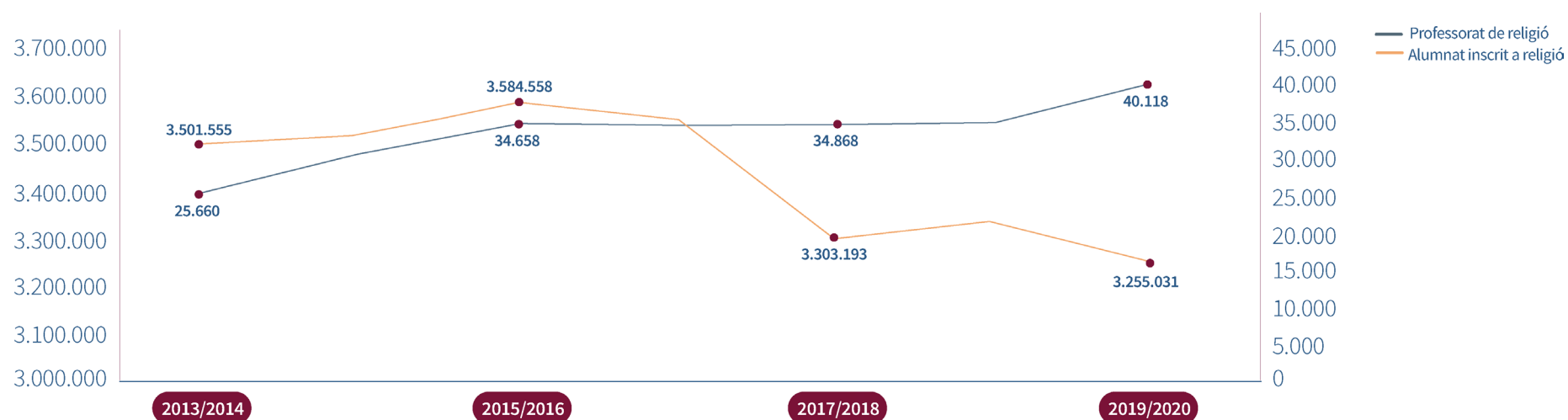
Alumnat de secundària que va cursar activitats alternatives, segons comunitats/ciutats autònomes, curs 2020-2021 (%)

Professorat de religió a l'alça, malgrat la reducció del nombre d'alumnat que cursa religió

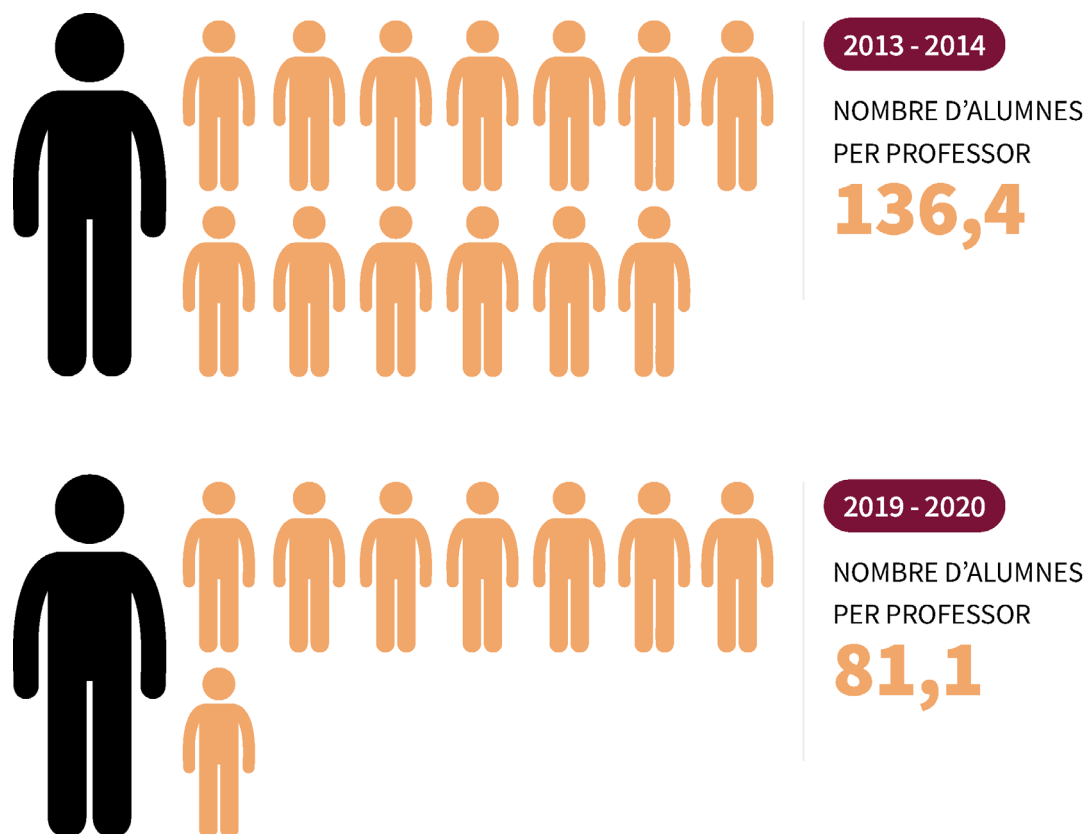
En els últims anys, **s'ha incrementat el nombre de professorat de l'assignatura de religió catòlica. S'ha passat de 25.660 docents en el curs 2013-14 a haver-hi un total de 40.118 en el curs 2019-20.** L'augment contrasta amb el descens de l'alumnat que cursa religió que en el mateix curs havia disminuït dels 3.501.555 el curs 2013-14 fins als 3.255.031 estudiants en el curs 2019-20.

Evolució de l'alumnat que cursa religió i del professorat de religió (estudis no universitaris), cursos 2013-2014/2019-2020

Font: elaboració pròpia a partir de “Memoria anual de actividades de la Iglesia católica en España”, cursos 2013-2014/2019-2020

Ràtio de professorat de religió segons nombre d'alumnat que cursa l'assignatura de religió, cursos 2013-14 i 2019-2020.

Font: elaboració pròpia a partir de “Memoria anual de actividades de la Iglesia católica en España”, cursos 2013-2014/2019-2020

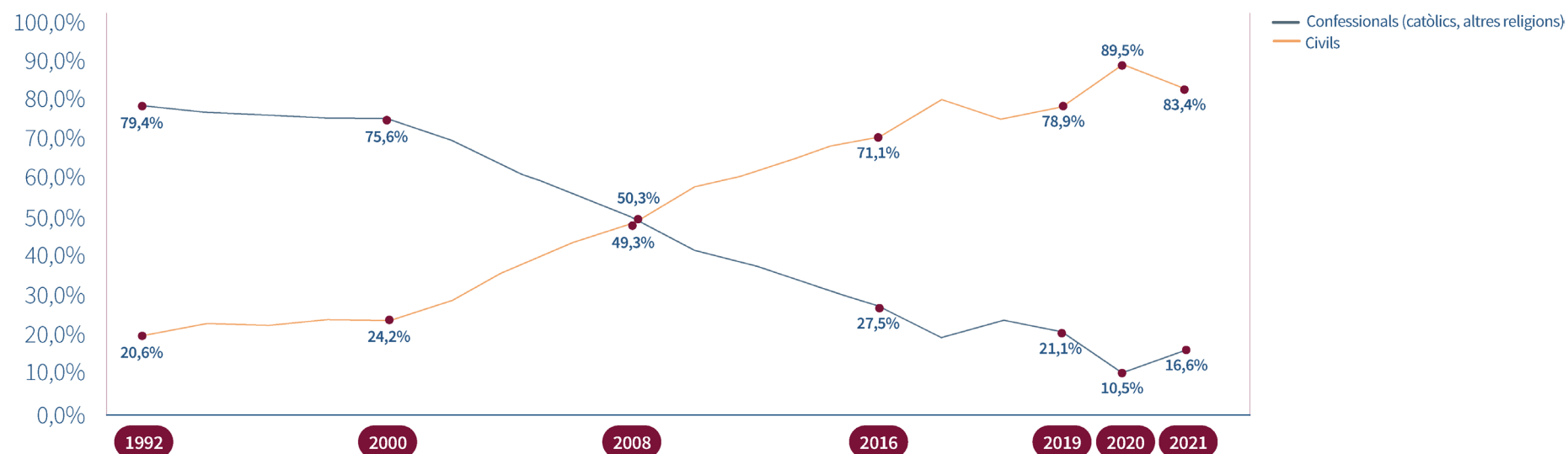
Ritus de pas

Els ritus de pas són un indicador del vincle entre els rituals religiosos i la societat, així com del seguiment dels preceptes religiosos per part de la ciutadania. Cada confessió religiosa presenta unes normes i costums diferents, si bé les dades sobre aquestes són realment limitades. En aquest sentit, la cerimònia del matrimoni és una de les poques que disposa d'un seguiment estadístic acurat i regular.

S'atura el creixement de matrimonis civils

La covid i les restriccions derivades de les mesures preventives van afectar la vida social de la ciutadania. Entre aquestes, podem observar com el nombre de matrimonis es va veure afectat a partir del mes de març de 2020, registrant-se un 45,7% menys que en 2019. Encara no són públiques les dades en relació a 2022. **L'any 2021, un 83,4% dels matrimonis van ser civils i un 16,6% van ser confessionals.** Per tant, tot i que s'atura el creixement de la proporció de matrimonis civils, aquests s'estabilitzen entorn el 85%. Se'ns farà necessari esperar a les noves dades per veure com evoluciona la tendència.

Evolució de matrimonis segons la tipologia, 1992-2021

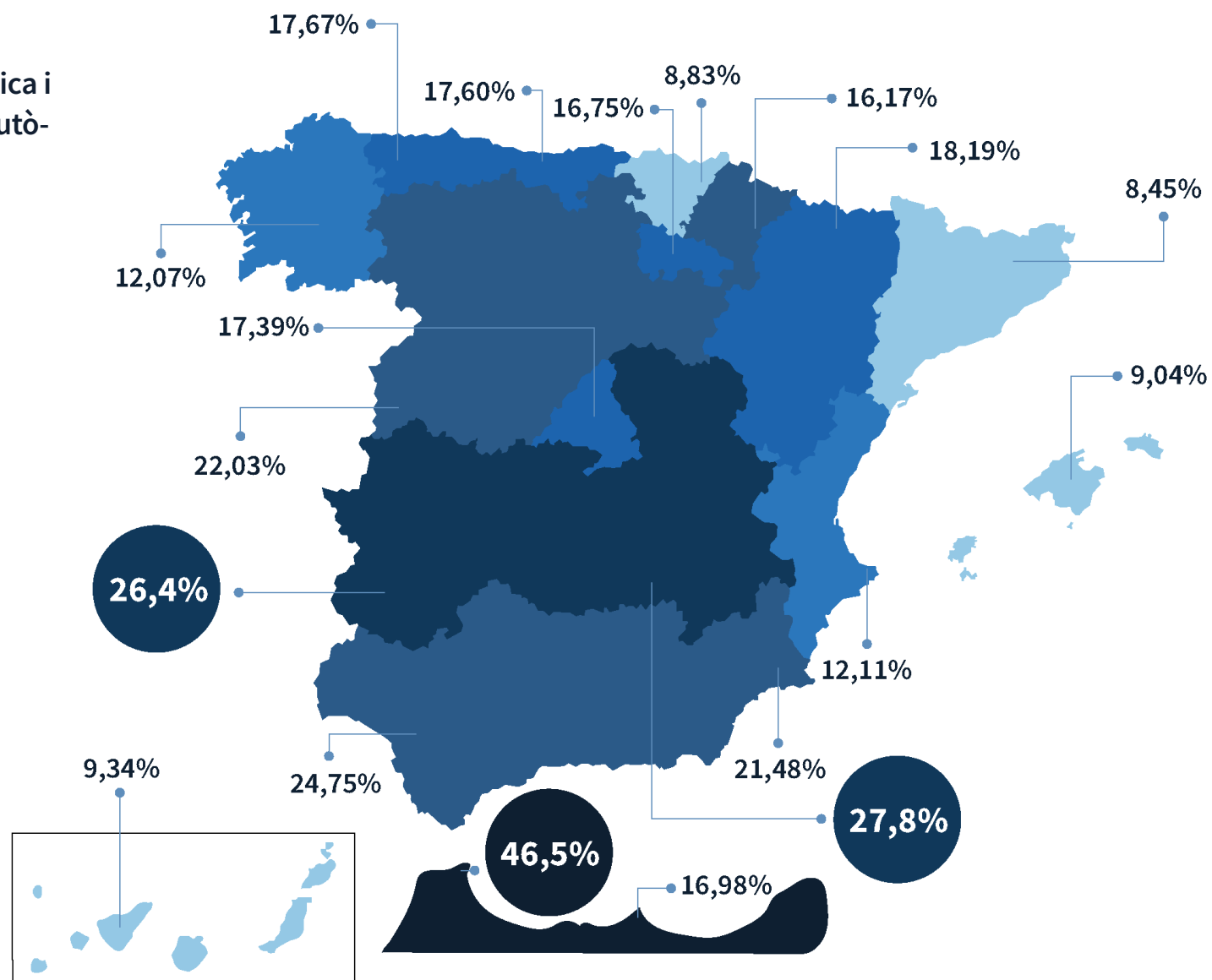
Font: elaboració pròpia a partir de Moviment natural de la població de l'INE

Els matrimonis religiosos resisteixen al sud i inte- rior d'Espanya

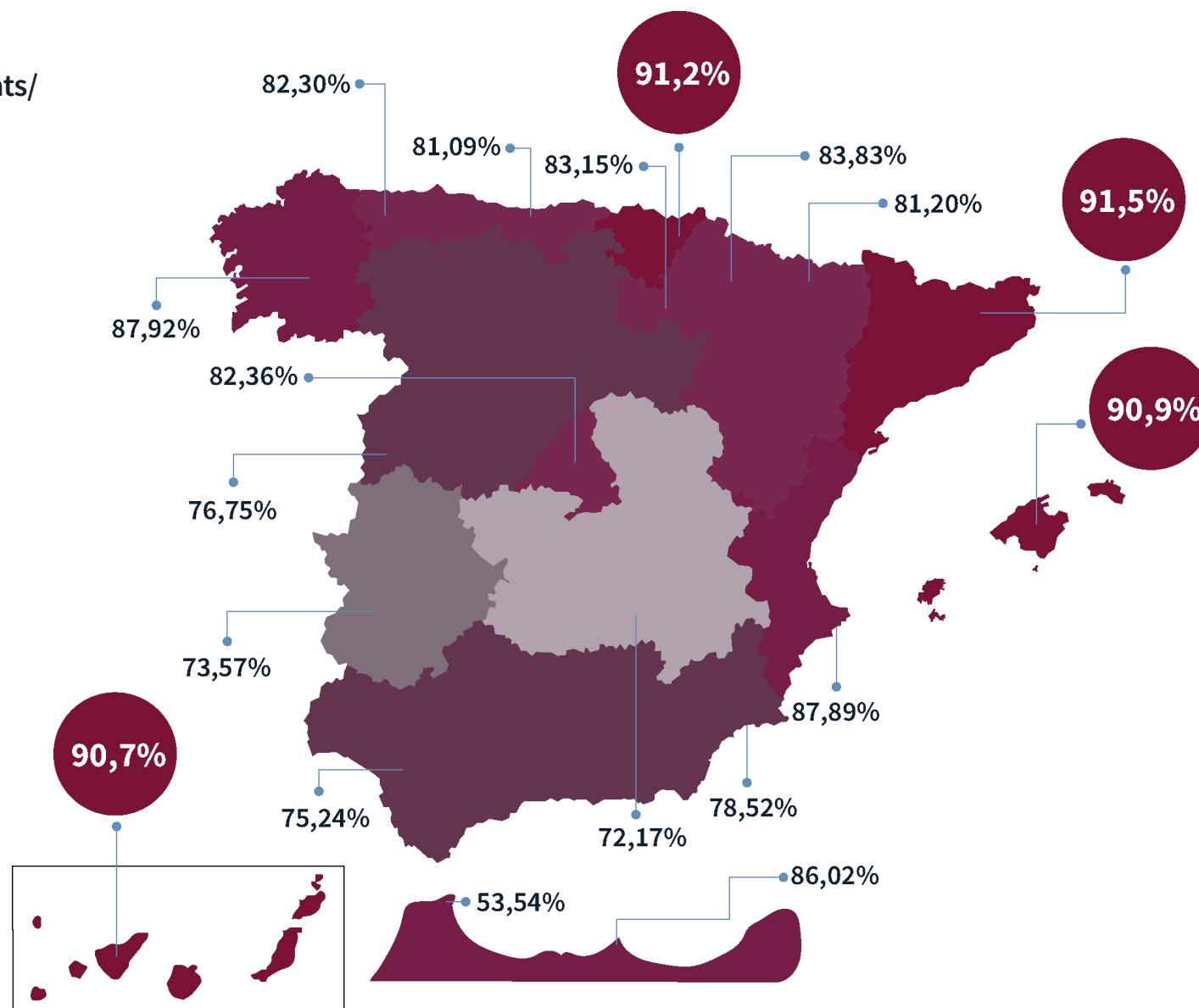
9 de cada 10 matrimonis són civils a Catalunya, el País Basc, les Illes Balears i les Canàries. Les regions del nord d'Espanya, la Comunitat de Madrid i la Comunitat Valenciana es mantenen al voltant del 80%.

Per altra banda, les comunitats autònomes amb més matrimonis confessionals són Ceuta amb un 46,5%, Castella-la Manxa amb un 27,8% i Extremadura amb un 26,4%. Més de 2 de cada 10 enllaços són religiosos també a Andalusia, Castella i Lleó i Múrcia.

Matrimonis confessionals (catòlica i altres) per comunitats/ciutats autònomes, 2021 (%)

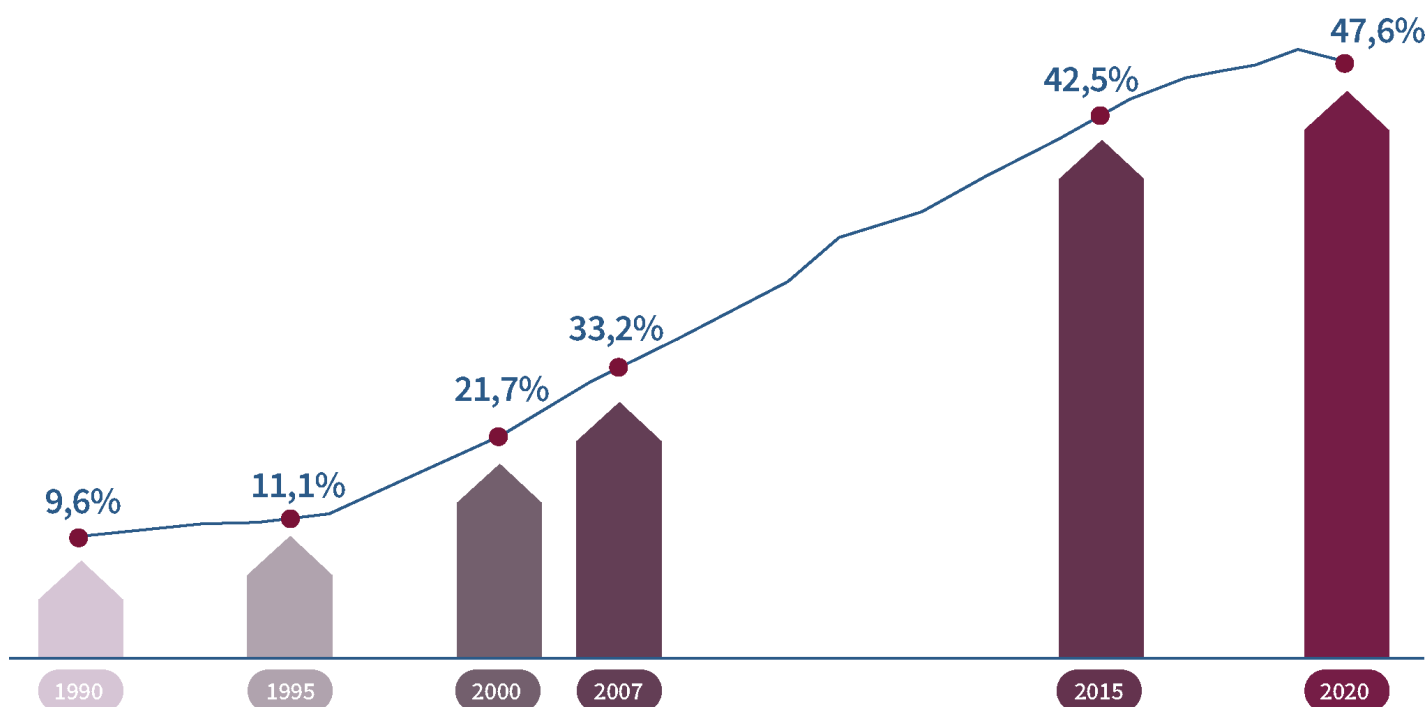
**Matrimonis civils per comunitats/
ciutats autònomes, 2021 (%)**

**Gairebé la meitat dels
naixements són fora del
matrimoni**

Es manté el creixement dels naixements fora del matrimoni. A principis dels 1990, aquesta tendència només representava a 1 de cada 10 naixements. En les darreres tres dècades el fenomen no ha parat d'augmentar i **actualment el percentatge de naixements fora del matrimoni és del 47,6%.** Tot i així, cal destacar que en l'últim any s'observa una petita disminució percentual en la sèrie.

Naixements fora del matrimoni, 1990-2020 (%)

Font: elaboració pròpia a partir de Moviment natural de la població de l'INE

Conclusions

En termes generals, es consolida la tendència a la secularització de la societat espanyola, sense que això impliqui una reducció dels privilegis de l'Església catòlica, si tenim en compte les principals dades que s'extreuen de l'informe:

ADSCRIPCIONS DE CONSCIÈNCIA

Gairebé **4 de cada 10 persones** es declara adscrita a opcions de consciència no religiosa (no creient).

Entre les persones joves, **6 de cada 10 es declaren no creients.**

Les **persones no creients** han passat de representar el **8,5% al 39,3%** en els darrers 40 anys.

RELIGIOSITAT

Només 1 de cada 3 creients es considera practicant.

Es presenta un **descens del 50% en els darrers 20 anys**, l'any 2000 aquesta xifra era el doble.

FINANÇAMENT

L'Església catòlica és la única entitat privada a la qual s'assignen diners de l'IRPF de forma directa.

El nombre de contribuents que marquen únicament la casella de l'Església catòlica **ha tendit a reduir-se en els darrers anys fins al 11,1%.**

Malgrat això, la **recaptació de l'Església catòlica** va ser de **gairebé 277M€ l'any 2019**, la més alta de la sèrie històrica analitzada.

EDUCACIÓ

El 18% de l'alumnat està matriculat en centres confessionals. L'alumnat en centres privats concertats confessionals doblen el nombre d'alumnat dels centres privats concertats no confessionals.

9 de cada 10 centres catòlics són concertats.

4 de cada 10 alumnes cursen activitats alternatives a la religió a primària i ESO.

EDUCACIÓ

A les escoles i instituts públics, **la majoria de l'alumnat cursa activitats alternatives.**

A Catalunya i al País Basc, **6 de cada 10 alumnes de primària i ESO cursen activitats alternatives.**

El nombre de professorat de religió s'incrementa un 56,7% en els darrers set cursos, malgrat que l'alumnat d'aquesta assignatura s'ha reduït en un 7% durant aquests anys.

RITUS DE PAS

Es frena el creixement dels matrimonis civils a Espanya i s'estabilitza l'últim any al 83,4%.

A Catalunya, el País Basc, les Illes Balears i Canàries, 9 de cada 10 matrimonis són civils.

Notes metodològiques

Totes les dades de l'estudi han estat extretes de diverses fonts estadístiques: els baròmetres d'opinió del Centre d'Investigacions Sociològiques (CIS), l'Institut Nacional d'Estadística (INE), el Ministeri d'Educació i Formació Professional, el Ministeri d'Hisenda i Funció Pública, així com les memòries anuals de la Conferència Episcopal Espanyola.

A continuació, es recullen les principals notes metodològiques, específicament referides a aquelles taules i gràfics elaborats a partir de la interacció de diverses fonts:

Adscripció de consciència, pàgina 14. A partir del mes de març de l'any 2019, els baròmetres del CIS modifiquen la pregunta sobre les opcions de consciència, fet que pot incidir també en els resultats recollits. Concretament, fins al març del 2019 les opcions de resposta que es plantegen són: catòlic/a, creient d'una altra religió, no creient o ateu/a. Durant el març i l'abril del 2019, les opcions de resposta proposades van ser: catòlic/a practicant, catòlic/a no practicant, creient d'una altra religió, agnòstic/a, ateu/a, una altra resposta. Finalment, a partir del maig del 2019 i fins a l'últim baròmetre publicat, les opcions de resposta són: catòlic/a practicant, catòlic/a no practicant, creient d'una altra religió, agnòstic/a, indiferent o no creient, ateu/a.

Educació, pàgines 45 i 48. Les dades referents al nombre de centres catòlics a l'estat espanyol s'ha extret de l'informe anual 'Datos y cifras de la Educación Católica, Curso 2020-2021', que elabora la federació de centres educatius 'Escuelas Católicas'. Les dades referents al conjunt de centres educatius s'han extret de l'informe 'Las cifras de educación en España. Curso 2020 - 2021', del Ministeri d'Educació i Formació Professional.

FUNDACIÓ
FERRER i GUÀRDIA